

(Lovforslaget findes i Tillæg A., Sp. 1401 ff.)

J. M. Hansen: Ved nærværende Lovforslags Indbringelse i dette Thing antydede jeg kortelig, hvorledes Staten igjennem lange Tider har forbeholdt sig en saadan Medveiendomsret over Fæstegodsjet, at den til enhver Tid har truffet Bestemmelser, der, som det hed, sigtede til at opretholde Fæstebondestandens Rettighed til at have Fæstegodsjet i Brug. Jeg antydede tillige, at det efterhaanden som Tid og Forhold saa mægtig have forandret sig, som Tilfældet har været med disse Forhold, var nødvendigt, at Udviklingen kom i en anden Retning, og at man da maatte gaae en af de to Veie, enten den, at tage det hele Fæstespørgsmaal paany under Overveielse og indføre saadanne Skærpselser deri, som vare blevne fornødne paa Grund af Tidsforholdene, for derved at opretholde og betrygge Fæstevæsenets Formaal og Hensigt, eller den at affkaffe hele dette Fæstevæsen og Fæstelovgivningene som en Indretning, der i sin Tid havde været til stor Nytte, men nu ikke længere passede til Forholdene, Noget, som kun behøver at siges, idet det nemlig møder Anerkjendelse fra alle Sider, at der for Tiden foreligger og allerede i lang Tid har foreligget stærke baade statsøconomiske og politiske Grunde til at see at komme ud over denne forældede Lovgivning, men dette har hidtil ikke kunnet lykkes, naaget de flere Bestræbelser, som have været rettede derpaa. Overbeviisningen om, at der foreligger baade statsøconomiske og en politisk Nødvendighed for at komme bort derfra, er imidlertid, saavidt jeg kan see, stadig stegen og er bleven mere og mere udbredt, ja, man kan vel snart siage, at den er almindelig hos Alle. Det, hvorom der kan foreligge Spørgsmaal, er, hvorvidt Sagens Fremkomst nu kan siges at være betimelig. Under 19de Februar 1861 udkom der en Lov, som i visse Retninger søgte at bøde paa adskillige Mangler, der klæbe ved Fæstevæsenet; medens den paa den anden Side søgte at opmuntre Jorddrotterne til ved Overenskomst med Fæsterne eller deres Børn, at bringe Selveiendom tilstede, og det er i Løbet af de Aar,

som siden den Tid ere forløbne, oftere blevet sagt, at man, inden man gif videre, skulde afvente endnu længere Tid for at see, hvilke Virkninger denne Lov vilde medføre. Jeg var iblandt dem, der ansaae det for et Gode, at denne Lov gif igjennem, da der ikke var nogen nær Udsigt til at faae Fæstevæsenet afløst, og derfor anbefalede jeg den og stemte for den; men jeg udtalte i selvsamme Dieblif, at jeg ikke dermed paa nogen Maade antog, at Bestræbelserne for Fæstevæsenets fuldstændige Afskaffelse skulde blive standsede, hvorimod jeg meente, at en Lov om Fæstevæsenets Aflosning, ogsaa efterat denne Lov var udkommen, var ønskelig og burde efterstræbes. Smidlertid var der en Omstændighed, som gjorde, at selv en meget kort Prøve med Hensyn til Loven af 1861 maatte overbevise om, at der ikke med Rette paa Grund af den kunde indvendes Noget imod Betimeligheden af at fremkomme med et Forslag om Fæstevæsenets fuldstændige Afskaffelse; thi det viste sig snart, at Hovedhensigten med Loven allerede fra Begyndelsen af var forfeilet, idet der i den manglede een Bestemmelse, som havde været nødvendig, foruden de øvrige Bestemmelser, den indeholdt, for at den skulde have gjort den tilsigtede Virkning; det var en Bestemmelse om, at 50aarige Forpagtninger eller Forpagtninger paa 2 Personers Levetid vare forbudte. Denne Maade at give Fæstegaarde i Brug paa var imidlertid da kun saare lidet udbredt, hvorfor man ikke tænkte paa denne Lovbestemmelse, og man saa derfor heller ikke, at man maatte forvare sig imod Virkningerne af den; men det viste sig snart, at flere Godseiere optog og benyttede den Ret, som i 1792 var givet dem til istedetfor at bortfæste paa Livstid at bortforpagte paa 50 Aar eller paa 2 Personers Levetid, hvorved een af Hovedhensigterne med Loven, af 19de Februar 1861, nemlig at Fæstevæsenet, saalange det vedblev at bestaae, skulde undergives visse mere stærkede Bestemmelser for at stikke Fæsterne overfor den nyere Tids Forhold, blev omgaaet. Den ene Hovedhensigt, at sætte en Præmie for Godseierne paa Salg ved frivillig Overenskomst, blev opnaaet, men den anden ved Siden deraf gaaende Hensigt, at Fæsterne bleve undergivne mere tidsfvarende